

KAKO UNAPRIJEDITI MIRENJE U HRVATSKOJ?

Iako poznat stoljećima, jer su ga prakticirali drevni narodi u rješavanju sporova među mještanima, ipak, postupak mirenja postaje jedan od priznatih načina rješavanja sporova tek u prošlom stoljeću. Najprije su ga prakticirali u anglosaksonskom sustavu, da bi postupno zauzeo svoje mjesto i u većini europskih država, pa tako i u Hrvatskoj. Iako je poznat pod različitim pojmovima (medijacija, mirenje, posredovanje, ADR i dr.), postupak mirenja u svim pojmovima znači isto. Mirenje je postupak u kojem treća, neutralna osoba pomaže strankama u sporu da dođu do rješenja. Pri tome izmiritelj (miritelj) ne donosi za stranke obvezujuće odluke. Iz definicije je vidljivo da je postupak mirenja iznimno jednostavan, nema formalnosti, stranke same odlučuju o svojim interesima, dakle, same su gospodari svoga spora. Upravo zbog ove jednostavnosti i neposrednosti u rješavanju sporova mirenje je postalo jedan od najčešće korištenih načina za rješavanje sporova. Poznato je da se u SAD-u najveći postotak sporova rješava mirenjem, a u zemljama EU je razvoj mirenja započeo prije tri desetljeća, da bi danas bio na zavidnoj razini. U SAD i zemljama EU, moglo bi se reći, da mirenje više nije alternativni postupak suđenju, nego je suđenje alternativno postupak mirenju. Stoga je Europska komisija 19. travnja 2002.godine donijela Zelenu knjigu o alternativnom rješavanju sporova u građanskom i trgovačkom pravu (Green paper on alternative dispute resolution in civil and commercial law, COM (2002) 196 final), a nakon toga je 22. listopada 2004.godine, predložila i nacrt Direktive o određenim aspektima mirenja u građanskim i trgovačkim predmetima koji su Europski parlament i Vijeće usvojili 21. svibnja 2008.g. (Službeni list Europske zajednice L136 od 24. svibnja 2008.g.) U Direktivi je ukazano na veliki budući potencijal mirenja u rješavanju svih vrsta sporova, čime se ujedno i osigurava veća brzina rješavanja predmeta na sudovima i brži pristup pravosuđu. Mirenje je prema mišljenju Europske komisije prepoznato kao pogodno sredstva smanjenja pritiska na pravosuđe, čime se smanjuje vrijeme rješavanja sporova, te posredno utječe na troškove u proračunu. Ovakav razvojni trend mirenja svakako je imao utjecaj i na razvoj mirenja u Hrvatskoj i zemljama u regiji. Kako je Republika Hrvatska kandidatkinja za punopravno članstvo u Europskoj uniji, tako je i u Republici Hrvatskoj po prvi puta izrađen cjeloviti pravni okvir za nesmetano odvijanje alternativnih načina rješavanja sporova. U Hrvatskoj je 2003.g. donesen Zakon o mirenju (NN 163/03 i 79/09). U ovaj su Zakon po prvi puta ugrađene smjernice Preporuke o mirenju u građanskim i trgovačkim sporovima da „zemlje članice (Vijeća Europe) uvedu posebna pravila o mirenju u građanskim stvarima gdje god je to

prikladno“. Istovremeno sa donošenjem Zakona o mirenju osnovano je nekoliko centara za mirenje pri HOK-u, HGK-u, HUP-u, ali, bez značajnijih pomaka u razvoju mirenja. Za radne je sporove karakteristično navesti da su mirenja u kolektivnim radnim sporovima, kao procesna pretposta zakonitog štrajka započela sa donošenjem Zakona o radu 1995.g. Međutim, tek nakon utemeljenja GSV-a i Ureda za socijalno partnerstvo Vlade Republike Hrvatske razvoj mirenja u kolektivnim radnim sporovima je postao jedinstven, organiziran postupak. Obrazovanjem prvih izmiritelja, donošenjem Pravilnika i Liste izmiritelja kao i administrativne podrške iz Ureda, stvorene su prave pretpostavke za funkcioniranje mirenja u kolektivnim radnim sporovima. Iako je još 1995.godine u prvom Zakonu o radu (članak 126) postojala mogućnost mirnog rješavanja individualnih radnih sporova prije podnošenja tužbe sudu, to se u praksi nije koristilo. Priliv predmeta na sudove bio je sve veći. Trenutno je na sudovima oko 200 000 neriješenih predmeta, a godišnji priliv novih predmeta kreće se od 11 000- 20 000. Unatoč velikom broju sudaca i odvjetnika pravosuđe je zagušeno sudskim predmetima što usporava mogućnost da se realizira pravično suđenje u razumnom roku, stvara se nesigurnost i neizvjesnost kod svih stranaka, bez obzira radi li se o radnim ili trgovačkim sporovima, jer se onemogućava dinamika u poslovanju i realizaciji radnih odnosa. Iako su svi navedeni problemi poznati, iako postoje strateški dokumenti o razvoju mirenja i zakonski okvir, ipak, napredak se čini spor unatoč mnogim institucijama koje se njime bave. Zašto je tome tako? Jedan od važnih razloga je nedovoljna obaviještenost o postojanju mogućnosti mirenja u Hrvatskoj (osim u institucijama koje se bave mirenjem, obični građani, pa i radnici, o mirenju nisu obaviješteni), ne postoji razvijena svijest o dobrobiti mirenja, previše egzistira tradicionalan pristup rješavanja sporova koji je dodatno pojačan u nekim strukturama pravosuđa i odvjetništva, strah od gubitka ugleda u profesiji i materijalne dobiti od sporova, raspršenost centara za mirenje, donedavni nedostatak edukacije i akreditacije izmiritelja i trenera, inertnost sustava koji treba promovirati mirenje, ograničenja u ZPP-u i dr.

Značajna dva iskoraka koja su unaprijedila mirenje u Hrvatskoj su vezana za dvije važne institucije za mirenje u budućnosti. S jedne strane to je Pravosudna akademija koja je osnovana od Ministarstva pravosuđa i koja je sudjelovala zajedno sa ostalim dionicima u PHARE projektu, te bila nositelj obrazovanja sudaca za izmiritelje, a s druge strane, to je URED ZA SOCIJALNO PARTNERSTVO koji je u cijelosti proveo MATRA PROJEKT „ Mirenje u individualnim radnim sporovima“ čime su stvoreni svi preduvjeti da se razvoj mirenja ubrza.

Valja ovdje naglasiti da je donošenje propisa o akreditaciji i sadržaju osnovnog programa za obrazovanje izmiritelja bila osnovna pretpostavka za prepoznavanje kvalitete u postupku mirenja i njegov razvoj. Potrebno je spomenuti i Hrvatsku udruhu za mirenje koja okuplja gotovo sve izmiritelje u Hrvatskoj i akreditirana je za obuku novih izmiritelja.

Rezultati pilot-projekta u okviru Matra-projekta, o mirenju u individualnim radnim sporovima su ohrabrujući. Pilot projekt trajao je od 2007-31.12. 2009.g. i u njemu je provedeno 156 mirenja od čega je 58% završilo nagodbom. Time je dokazano da je mirenje brži, jeftiniji i za radnika jednostavniji način da dođe za sebe do povoljnijeg rješenja. To je poticaj da se krene dalje. U svim županijama postoje obrazovani izmiritelji, usvojeni su dokumenti, na socijalnim partnerima ostaje obveza edukacije radnika da ih se potakne da izaberu mirenje umjesto suda. Pravne prepreke za to više ne postoje.

Verifikacija dobrih rezultata u mirenju je najbolja osnova za širenje mirenja u Hrvatskoj. Potrebno je više napora, pa i više sredstava da se oni koji su u sporu uvjere u dobrobit mirenja. To više nije i ne može biti svedeno samo na entuzijaste, jer svijet u mirenju vidi ravnopravni institut drugim institutima. Sindikati su kao socijalni partneri, ali i kao interesni predstavnici radnika koji se spore prošli sve faze edukacije za izmiritelje. Na njima je također dio odgovornosti za uspjeh ili neuspjeh mirenja.

Rezultati koji su poznati ne ostavljaju mjesta za neodlučnost u promociji mirenja, jer je ono posve sigurno Hrvatska budućnost.